

revealed. The program learning outcomes that future specialists majoring in preschool education should master while studying the specified course are named.

In the process of mastering the educational component, students analyze the state of development of preschool education in Ukraine and in foreign countries, compare the assets of world pedagogical thought and practice with domestic ones, identify typical and distinctive features, the specifics of the educational process and development of early and preschool children, transform international pedagogical experience into modern educational space of a preschool education institution, form the ability to create their personal-oriented style of educational activity, use the achievements of foreign pedagogical theory and educational practice to improve domestic preschool education.

Attention is focused on the introduction of active forms of the educational process organization in the institution of higher education (lecture-visualization, lecture with multimedia support) and the use of interactive learning tools and methods of monitoring educational and cognitive activities in the process of professional training of bachelors majoring in the specialty 012 Preschool Education.

Key words: *professional training, future educator, active forms of organization of the educational process, interactive learning tools, lecture-visualization, lecture with multimedia support, audiovisual materials, independent learning*

Стаття надійшла до редакції 27.04.2024 р.

УДК 94(430)“1933/1945”

DOI [HTTPS://DOI.ORG/10.33989/2075-146X.2024.33.309938](https://doi.org/10.33989/2075-146X.2024.33.309938)

АРТУР ГОБОЗАШВІЛІ

ORCID ID 0000-0002-0341-7077

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ УТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ СОЮЗУ НІМЕЦЬКИХ ДІВЧАТ ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ ГІТЛЕРЮГЕНДУ

У статті висвітлена діяльність Союзу німецьких дівчат, його створення та аналізуються деякі аспекти його виховного впливу на особистості членкинь цієї організації. Виявлено, що з самого свого створення Союз німецьких дівчат відігравав ключову роль в політиці НСДАП щодо нав'язуванні своєї ідеології молодим жінкам. Перші нечисленні організації дівчат під егідою НСДАП виникли ще в 1923 році під назвою «сестри Гітлерюгенда». Їхнє об'єднання в Союз відбулось лише у 1930 році. З 1933 року склад Союзу німецьких дівчат збільшився до 1711 осіб, і в цьому ж році організація, котрою керувала Елізабет Грайфф-Вальден, увійшла до складу Гітлерюгенда. Процес утворення місцевих відділень BDM, як і Націонал-соціалістичного союзу школярок та груп дівчат під крилом жіночої організації НСДАП припадає на 1930-ті роки.

Відразу після свого призначення лідером імперської молоді у 1933 році Бальдур фон Ширах прийняв постанову про розпуск або заборону конкуруючих молодіжних об'єднань. Щоб уникнути втручання націонал-соціалістів, деякі молодіжні групи пішли на саморозпуск. Інші молодіжні об'єднання були змушені в примусовому порядку перейти в підпорядкування Гітлерюгенда та Союзу німецьких дівчат, що зумовило значний приріст складу цих організацій. Відповідно до Закону «Про Гітлерюгенд» від 1 грудня 1936 року усі юнаки та дівчата Третього рейху були зобов'язані перебувати в лавах відповідно Гітлерюгенда та Союзу німецьких дівчат, що істотно вплинуло на формування їхніх особистісних рис.

Ключові слова: *Союз німецьких дівчат, BDM, Адольф Гітлер, освіта, пропаганда, ксенофобія, Гітлерюгенд, расизм, виховання*

Постановка проблеми. Після приходу Гітлера до влади у Німеччині, колективним самообманом було охоплено всі верстви народу. Дівчата Німеччини не були винятком. Мільйонам сьогоднішніх німецьких бабусь можуть поставити собі запитання: «Як таке могло статися?» Мовчання і небажання говорити про це явище вже давно стало звичною реакцією на це питання. Існує безліч відповідей. Однак сотні свідчень вказують на одну особливість. Вона характеризується різноманітністю особистих почуттів і переживань, особистим досвідом від членства в лавах «Союзу німецьких дівчат». Члени BDM

не були однорідною масою. Якщо дівчинка-підліток у сільській католицькій місцевості могла сприймати «культурні заходи» з молитовним заучуванням біографії Гітлера як альтернативу чотирьом стінам батьківського дому, то дівчата з робітничих кварталів Берліна, особливо після запровадження обов'язкового членства в BDM, часто свідомо уникали участі в подібних акціях. Коли одні дівчата горіли любов'ю до Гітлера і навіть письмово зізнавалися в бажанні вийти за нього заміж, інші безкарно відпускали образливі жарти про диктатора.

Така неоднорідність поглядів реально існувала в лавах BDM, незважаючи на те, що роки, проведені під прапорами Гітлерюгенду, наклали відбиток на свідомість молодого покоління. Вперше в історії Німеччини ціле покоління підлітків, особливо дівчат, систематично виховувалося в душі злочинної державної системи.

Початок навряд чи був багатообіцяючим. До 1933 року лише незначна кількість дівчат приєдналася до Гітлерюгенду. У «сестринських громадах» Гітлерюгенду їх вчили марширувати під свисток, шити коричневі сорочки, розповсюджувати листівки та доглядати за пораненими штурмовиками після «боїв» у пивних залах. Це були розрізнені групи, загальна назва яких, згідно з офіційною нацистською пропагандою, походила від назви спільнот сестер милосердя, що заліковували рани «коричневих бійців». Швидше за все, мова йшла про дівчат з числа раннього «гітлерюгенду», які також хотіли бути ближчими до історії націонал-соціалістичного руху. Одна з найбільших і найвідоміших «сестринських спільнот» з Хемніца складалася всього з 15 дівчат.

Проблематика Союзу німецьких дівчат зараз залишається слабо вивченою у вітчизняній науці. Досі немає відповіді на запитання, що ж сталося з німецьким соціумом, який зробив величезний внесок у цивілізаційний розвиток світу та як за доволі короткий часовий період народ Німеччини перетворився на расистів, та антисемітів. Яке значення мав Союз німецьких дівчат, який повністю знищував індивідуальність у дівчат, та готував їх тільки для однієї цілі – народжувати Гітлеру нових солдатів для майбутніх завоювань.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Проблема створення й діяльності Союзу німецьких дівчат тривалий час майже не вивчалась. У повоєнній зарубіжній літературі безроздільно панувала думка, за якою визначальну роль нацистської Німеччини грали чоловіки: саме вони керували політикою та економікою, вели війну, і чинили злочини проти світу та людяності. Німецькі жінки, навпаки, були повністю витіснені з політики, багато в чому – з економіки, а тому історія гітлерівської держави є історія чоловіків. У зв'язку з цим дослідники зосереджувалися історії Гітлерюгенда, чоловічої Служби праці та НСДАП. Справжнє дослідження проблеми почалося в 60-их роках. Американський історик і соціолог Д. Шенбаум (Шенбаум, 1968 р.) один з перших хто почав досліджувати проблему та дійшов висновку, що націонал-соціалісти придушили всякі паростки фемінізму в BDM, змусивши замовкнути його представниць.

Новий етап розвитку історіографії проблеми розпочався у 1970-ті роки. З виникненням історії жінок, а потім і тендерної історії вивчення нацистських дівочих та жіночих організацій активізувалося і стало головним чином прерогативою самих жінок, переважно німецьких та американських дослідниць. Істориків зацікавили роль німкеней у стабілізації нацистського панування, їхня частка відповідальності за злочини німецького фашизму, причини підтримки гітлерівської партії та держави, групи чи категорії жінок і дівчат, особливо сприйнятливі до націонал-соціалістичної пропаганди. Спочатку автори наукових праць сконцентрувалися на дослідженні умов праці жінок, розвитку жіночої освіти у 1933-1945 рр., а також передумов виникнення нацистського дівочого та жіночого руху, їх структури та чисельності організацій.

Історик Ш. Байор, який розглянув історію жіночої організації крізь призму конфлікту між ідеологією та економікою в націонал-соціалістичній державі.

Німецький історик М. Клаус (Клаус, 1980), звернувшись до проблеми виховання дівчаток при націонал-соціалізмі, дійшов висновку про те, що BDM грав для лідерів нацизму другорядну роль.

Союз німецьких дівчат досліджувала Г. Міллер (Міллер, 1980). Вона переконана в тому, що з початком Другої світової війни «педагогічна структура» BDM перетворилася на перешкоду для її економічних функцій. На відміну від Д. Шенбаума, Г. Міллер вважає, що жіноча BDM служила не емансипації жінки, а її політичного та економічного придушення.

Мета статті – розкрити проблему створення й діяльність Союзу німецьких дівчат.

Виклад основного матеріалу. Існує хибна думка, що Гітлерюгенд була організацією виключно для хлопців. Насправді, вся його структура була складнішою.

Організована за військовим зразком та за принципом «молодь керує молоддю», організація охоплювала німецьку молодь віком від 10 до 18 років і ділилася за віковими категоріями. Молодша група – хлопчики від 10 до 14 років Дойчес юнгфольк («Німецька молодь»); старша група – юнаки з 14 до 18 років, власне, гітлерюгенд. Жіноча організація у складі гітлерюгенд – дівчатка віком від 10 до 14

років Юнгмедельбунд («Союз дівчаток»); дівчини від 14 до 18 років Бунд дойчер медель (BDM) («Союз німецьких дівчат»).

До 1933 року до Гітлерюгенду вступала лише незначна кількість дівчат. У «сестринських громадах» Гітлерюгенду їх вчили марширувати під свисток, шити коричневі сорочки, розповсюджувати листівки та доглядати за пораненими штурмовиками після «боїв» у пивних залах. Це були розрізнені групи, загальна назва яких, згідно з офіційною нацистською пропагандою, походила від назви спільнот сестер милосердя, що заліковували рани «коричневих бійців». Швидше за все, мова йшла про дівчат з числа раннього «гітлерюгенду», які також хотіли бути ближчими до історії націонал-соціалістичного руху. Одна з найбільших і найвідоміших «сестринських громад» з Хемніца складалася всього з 15 дівчат.

Марта Ассманн, перша лідерка «сестринських громад» в газеті «Völkischer Beobachter» (1930) оголосила про перейменування своєї організації на «Союз німецьких дівчат у Гітлерюгенді». Через те, що до партійних організацій також входили дівчата, загальне об'єднання всіх націонал-соціалістичних дівочих груп під дахом BDM відбулося лише в 1932 році. У той час як молодіжні групи Гітлерюгенду розглядалися як основна опора партії, дівчатам з Гітлерюгенду не надавалося великого значення. У націонал-соціалістичному молодіжному календарі на 1932 рік Ліга німецьких дівчат жодного разу не згадується. На початку того ж року в лавах Гітлерюгенду перебувало лише 1 735 дівчат з BDM.

Першим кроком, яким заявила про себе новостворена організація гітлерівських дівчат, стала запекла суперечка про форму одягу. Питання стояло так: сині чи коричневі краватки? Радник у справах жінок у Гітлерюгенді заявив: «Ці коричневі халати, які носять дівчата в Шлезвіг-Гольштейні, не є сліпою копією коричневих сорочок чоловіків СА. Ми одночасно хочемо і уникаємо такого копіювання. Ми не говоримо лише про явне вираження духовної залежності жінки від чоловіка. Дівчата, які хочуть боротися за ідеї Адольфа Гітлера в нашій організації, будуть з гордістю і свідомо демонструвати мужність і готовність до самопожертви, будучи одягненими в істинно німецький жіночий одяг». Зрештою, незважаючи на пафосні гасла, перемогли блакитні спідниці та білі блузки.

Ким і чим були перші осередки BDM задовго до приходу Гітлера до влади? Чи були вони маленьким, фанатичним доповненням до шовіністичних чоловічих спілок? Чи це були гуртки мрійників при «коричневих» функціонерах? Насправді, їхня роль у той час не мала нічого спільного з подальшим завданням BDM – стати інструментом об'єднання для половини молодих поколінь німців. «Сестринства», поряд з іншими молодіжними організаціями, такими як «Мандрівниці» чи «Дівчата-слідопити», стали певною мірою авангардом серед дівчат крихкої Веймарської республіки. Вирушити в далеку мандрівку без батьків, посидіти з хлопцями біля похідного вогнища чи навіть потанцювати з ними літнього вечора – все це було нечуваним викликом буржуазному оточенню, демонстрацією проти застарілих уявлень старшого покоління про моральні питання.

Після 30 січня 1933 року часи, коли BDM була невеликою організацією, швидко пройшли. Дівчата тисячами кинулися зі знищених молодіжних спілок та організацій до Союзу німецьких дівчат, який за короткий час перетворився на найбільшу жіночу організацію у світі. Лише за перший рік нацистської влади кількість членів BDM зросла з 23 900 до 593 000. Молодші дівчатка від 10 до 14 років були членами Юнгмедельбунду разом зі своїми керівниками. Юнгмедельбунду був частиною BDM. А BDM, у свою чергу, була частиною Гітлерюгенду. Лідери BDM підпорядковувалися Бальдуру фон Шираху.

Розпуск інших молодіжних спілок лише зрідка викликав пасивний опір і німий протест.

Різке зростання кількості BDM пояснюється не лише поразкою інших молодіжних рухів. Маріанна Ланген, 1917 року народження, згадує: «Масовий приплив нових членів в організацію можна було порівняти з поривом вітру. Піднесене почуття допомоги в побудові кращого життя в Німеччині охопило всіх нас, особливо молодь». Найкраще описує настрої молоді після приходу Гітлера до влади бадьорий рядок зі старої робочої пісні, яку любили співати штурмовики СА та гітлерюгенд - «з нами прийдуть нові часи...».

Для більшості молодих людей «нові часи» означали вихід з батьківського світу, вихід з республіки з усіма її проблемами та забобонами буржуазної культури. У такому розумінні націонал-соціалізм певною мірою є носієм рис молодіжного руху. Вік нацистських лідерів ще раз підтверджує сказане. Гімлеру було 32 роки, Геббельсу - 35 років, Шираху - 25 років.

Необхідно згадати, як діти з кожним днем стикалися зі зростаючою несправедливістю. Єврейські дівчата не мали права вступати до BDM. Німецька єврейка Евелін Айгерман згадує свій досвід початку дискримінації: «Я б охоче вступила до BDM. Я заздрила всім дівчатам, які носили білі блузки та блакитні спідниці. Я переживала, що не зможу бути з ними. Дехто з однокласників співчував мені, інші були байдужі, а дві дівчини сказали мені: «Ми тепер в BDM, а ти ні». Ти єврейка. Ми нічого не маємо проти тебе особисто, але ви, євреї, за все відповісте».

Тисячі школярів могли спостерігати, як вчителів виганяли зі шкіл під час процесу їх об'єднання.

Як виглядав цей «сонячний день» у Спілці німецьких дівчат, який так приваблював дітей? Які ознаки та риси він мав? По середах по всій Німеччині відбувалися «домашні вечори», будь то Аахен чи Цвіккау,

село в Пфальці чи село у Східній Пруссії. Їх організовували у своїх помешканнях самі юні «фюрери», які навряд чи були трохи старші за своїх підопічних. Дівчата багато співали і розповідали старі саги та легенди.

Як же здійснювалося нав'язування нацистської ідеології для цілого покоління молоді? Сповнені пафосу та мелодійності пісенні рядки підкорювали недосвідчені серця. Багато з тих, хто співав ці пісні, тільки сьогодні усвідомили сенс, закладений в їхніх рядках. Слова «Наш стяг сильніший за смерть», або «Німеччино, ти повинна завжди сяяти, навіть якщо ми загинемо» і так далі зараз сприймаються не так як їх чули тоді.

Колишні члени BDM особливо охоче згадують вилазки на природу у складі своїх осередків, так званих «медльшафтів» або «медльшафтів», які були найменшими одиницями в ієрархії BDM. Спартанські умови проживання та юшка з пересувних польових кухонь лише підсилювали романтичне сприйняття цих поїздок.

Привабливість заходів значною мірою залежала від підготовленості та настрою лідерів місцевих організацій BDM, які відповідали за їх проведення. Єва Штернхайм-Петерс розповідає, що спочатку була розчарована атмосферою «дівочого клубу», яка панувала на заході їхнього підрозділу. Незабаром вона натрапила на захоплюючу книгу про покійну першу дружину Герінга. Прочитавши її, вона з ентузіазмом розповіла на одному з «домашніх вечорів» захоплюючі історії про «героїв руху» і «боротьбу штурмовиків». Її розповіді були зустрінуті з ентузіазмом.

Відоме гасло гітлерюгенду «Молодь повинна керувати молоддю» на практиці неминуче призводило до всіляких несподіванок і конфузів у повсякденному житті BDM, але, з іншого боку, породжувало у молодих людей, які залишилися без батьківської опіки, відчуття «єдиної спільноти». Молодь відчували себе повноцінною частиною народної спільноти. Це високе почуття вразило молодь. Адже їй довіряли виконувати важливі завдання. Бажання стати частиною «нової держави» і «виконувати відповідальні завдання» було причиною того, що тисячі дівчат прагнули стати «фюрершафт» і очолити підрозділи BDM, починаючи з «Медльшафт» з 10 - 12 дівчат і закінчуючи одним з 36 «Обергау» з десятками тисяч дівчат. Звісно, у школі новоспечені лідери не пропускали нагоди скористатися своїм «службовим становищем». Сибіла Шенфельд згадує: «Коли ти ще вчишся в школі, немає більш хвилюючого відчуття, ніж можливість зайти до кабінету директора і сказати: «Хайль Гітлер, герр Шмід або Мюллер!». Мені дуже шкода, але завтра я не прийду до школи. У мене багато роботи».

У 1934 році Ширах так визначила зміст щоденної роботи BDM і висловила націонал-соціалістичні уявлення про освіту жінок: «Третина часу повинна бути присвячена вихованню світогляду, а дві третини - фізичному вихованню». Через рік одна з асистентів Гітлерюгенду буквально повторила слова своєї начальниці: «Наша мета - виростити здорову дівчину, яка використає всі свої здібності на благо народу і держави. Тому ми не збираємося напихати її якимись науковими знаннями. Ми вчимо її бути корисною суспільству» (Miller, 1980, p. 182-190).

Велика увага приділялася фізичному вихованню. Збереглися кілометри кіноплівки з танцюючими дівчатами-гімнастками зі Спілки німецьких дівчат, які виконують вправи з кеглями та м'ячами. Особливо вражають кадри масових заходів за участю тисяч спортсменів на Олімпійських іграх 1936 року або на партійних з'їздах. «Ти - ніщо, твій народ - все». Це нацистське гасло могло б слугувати чудовою ілюстрацією до таких масових вправ, в яких були задіяні дівчата, і які справляли величезне враження не лише на глядачів.

У такі моменти особливо яскраво проявлялася суть тоталітарного запиту «нового часу»: повне знищення власної індивідуальності та знеособлення людини в рамках заданих стандартів. Хлопчиків і дівчаток вчили думати так: «Ви не повинні думати про те, що ваші люди можуть зробити для вас. Ти повинен думати про те, що ти можеш зробити для свого народу». Таке ставлення було дуже поширеним серед молоді. Під час партійних з'їздів і великих демонстрацій ця форма запрограмованого самозречення втілювалася в безпрецедентні натовпи людей в уніформі. Цілі стадіони були заповнені коричневою формою Гітлерюгенду та біло-блакитною формою Союзу німецьких дівчат. За наказом було дозволено проявляти емоції. Захоплення і влада – два ключові поняття для характеристики всіх масових націонал-соціалістичних заходів, в яких брали участь дівчата того часу (Mager, 1971, p. 136).

Старші дівчата у віці від 18 до 21 року із задоволенням відвідували підприємства під назвою «Віра і краса», організовані Державною податковою службою. Членство в цих підприємствах було добровільним. Дівчата займалися спортом, танцями, моделюванням одягу та вихованням дітей. На відміну від молодших вікових груп, яким прищеплювали твердість і силу характеру, тут на перший план виходило виховання жіночності, а особливо готовності стати матір'ю.

Набагато рідше можна зустріти хронікальні кадри з маршируючими дівчатами, хоча ця сцена була більш звичною для повсякденної діяльності BDM, ніж вправи з кеглями. Нічні марші, спортивне орієнтування, кроси – ось перелік регулярних заходів для дівчат тих часів. Багато наших свідків сьогодні

можуть детально розповісти про м'язові зусилля і піт під час виснажливих маршів, мозолі на ногах і тремтять коліна. Це стосується і вправ на розвиток спритності, вправності та сміливості. Того, хто не міг впоратися з фізичними навантаженнями, називали «відмовником».

У Лізі німецьких дівчат терор існував не лише на політичних заняттях та лекціях з расознавства. Впертих і непокірних брали до уваги. У тих, хто «не встигав за іншими», забирали краватку, яка була частиною уніформи. Колишня голова BDM Маргарита Кассен розповідає: «Ті, хто погано поведився, повинні були приходити на службу в цивільному одязі або отримували догану на зборах». Крім того, порушники повинні були принизливо просити вибачення за цілком невинну поведінку перед строем.

З прийняттям Закону про Гітлерюгенд у 1936 році та додаткової імплементаційної постанови у 1939 році членство в Гітлерюгенді стало обов'язковим для всієї німецької молоді. Водночас проти порушників почали вживати поліцейських заходів (Heinz, 1971, p.75).

Свідчення про покарання, які практикувалися, підтверджують, що не всі юнаки та дівчата беззастережно підкорялися диктату Гітлерюгенду. На відміну від тогочасних пропагандистських матеріалів, нам відомо про численні випадки непокори серед членів організації, які траплялися постійно. Один з опитаних свідків згадує: «Ці постійні шиккування, марші, заорганізованість нашого життя викликали в мені почуття протесту. Я намагався уникати участі у великих заходах. Зазвичай я посилався на запаморочення і симулював непритомність».

Мотиви непокори з боку «ледарів» і «негідників», як їх називали «свідомі та зразкові» члени Гітлерюгенду, були різними: від банальної нудьги до твердого небажання бути гвинтиком у величезній машині беззаконня. Ті, хто порушував нацистські правила через сильні релігійні переконання або під впливом критично налаштованих до Гітлера батьків, були зобов'язані маскуватися (Schoenbaum, 1968, p. 203).

Як відбувався процес уніфікації особистостей і в який момент члени Гітлерюгенду відчули, що вони «крокують в одному строю». Відповідь проста – нескінченні церемонії в повсякденному житті BDM. Лійки зі знаменами, пафосні промови, години «посвятити» мали сформувати окремих людей «віддану спільноту». Календар гітлерюгенду був насичений пам'ятними датами та святами, присвяченими «руху». Починаючи зі свята «вшанування пам'яті загиблих членів Гітлерюгенду» 24 січня, низка пам'ятних дат тягнулася до кінця року. «День приходу до влади» відзначали 30 січня. Потім, 20 квітня, святкували «День народження фюрера». Далі йшли «День праці», «День матері», «День сонцестояння», «День Мюнхенського путчу». Сучасникам було зрозуміло, що низка нацистських свят протиставляється церковним святам. Псевдорелігійна форма і суть нацистського руху мала замінити основи християнської віри. Угода Гітлера з Папою Римським, що регулювала церковне життя в Німеччині, і привітання німецьких єпископів Гітлеру не змінили суті режиму. У вузькому колі своїх соратників Гітлер не раз висловлював плани «остаточно покінути» з церквою після закінчення переможної війни.

За своїм емоційним впливом серед інших свят особливо виділявся день «посвячення тих, хто народився в один рік з членами Гітлерюгенду». Це дійство нагадувало церковні церемонії та лицарські обряди водночас. З 1936 року ці святкування почали проводити централізовано в колишній резиденції лицарського ордену Марієнбург, розташованій в околицях Данцига. Посеред старовинних стін вночі при світлі смолоскипів розгорталася патетичне дійство, учасники якого співали, клялися і марширували. Велася пряма трансляція «церемонії» на весь Рейх, в якій на тисячах менших за масштабами, але абсолютно схожих заходах звучали слова точно такої ж присяги: «Урочисто обіцяю бути вірним Адольфу Гітлеру і присвятити всього себе служінню в Гітлерюгенді. Я урочисто обіцяю постійно зміцнювати товариську і єдність німецької молоді. Я урочисто обіцяю виконувати всі накази фюрера рейхсфюрера молоді та всіх керівників Гітлерюгенду. Урочисто обіцяю завжди бути гідним нашого святого прапора. Хай допоможе мені Бог!»

Зазвичай церемонія присяги проходила по всій країні 19 квітня, напередодні дня народження Гітлера. Це мало особливий сенс: всі хлопчики і дівчатка, народжені в один рік з іменинником, отримували подарунок! Того вечора чорна краватка Союзу німецьких дівчат, як орден, урочисто зайняла своє місце на шиї дівчини. Більшість респонденток запам'ятали церемонію вступу на все життя. Емоційний вплив був настільки сильним, що переважна кількість учасниць була в захваті від цієї церемонії (Дем'яненко, 2001, с. 34-36).

У 1936 році до BDM вступили майже всі дівчата, народжені десятьма роками раніше. Церемонія прийому супроводжувалася безпрецедентною пропагандистською кампанією. У 1937 році в лавах BDM налічувалося вже 2,8 мільйона дівчат і жінок. Однак не лише вступ до Союзу німецьких дівчат супроводжувався пишними ритуалами. Групові призначення дівчат на керівні посади, перехід дівчат-підлітків з категорії «юнгмедів» до справжніх дорослих BDM використовувалися досвідченими «церемоніймейстерами» з Гітлерюгенду для того, щоб зайвий раз вплинути на емоційно-чуттєву сферу свідомості молоді, підкреслити значущість моменту і переконатися в слухняності своїх підопічних. Для підвищення статусу церемонії прийому було проведено своєрідний іспит абітурієнтів. Перевірка

політичного світогляду супроводжувалася питаннями «Коли і де народився наш вождь Адольф Гітлер?» або «Де проводяться партійні з'їзди?». Абітурієнт повинен був заспівати кілька куплетів з пісні «Хорст Вессель». Після чотирьох років навчання в Jungmedlshaft такі тести не викликали проблем. Наприкінці іспиту перевіряли стройову підготовку, а фінальним актом була театральна вистава, в якій всі кандидати грали свої ролі (Klaus, 1980, p. 7).

Висновки. Отже, на підставі проведеного дослідження можна дійти висновку про те, що діяльність Союзу німецьких дівчат, як складової частини Гітлерюгенду, була вагомим фактором в процесі нав'язування нацистської ідеології й істотно впливала на виховання молодих німкеней.

На розподіл гендерних ролей у гітлерівській державі впливали численні громадські організації, до яких жінки входили разом із чоловіками, а також організації, створені спеціально для жінок, дівчат та дівчаток. Наймасовішою та найвпливовішою серед них був Союз німецьких дівчат (БДМ).

У своїй діяльності Союз німецьких дівчат бачив першочергово виховання молоді в дусі націонал-соціалізму. Освіта в житті дівчат майже не відігравала якогось значення. Головним було зайняття спортом, адже це на думку вождів допомогло виконати головну функцію жінки – народити нових солдатів для Гітлера.

Предметом подальших досліджень може бути вивчення впливу пропаганди на формування особистості в юному віці.

Список використаних джерел

- Дем'яненко, Б. (2001). Освіта та виховання в умовах тоталітаризму. *Нова політика*, 3, 34-36.
- Heinz, Karl. (1971). *Systemanalyse nationalsozialistischer Erziehung: Kontinuität oder Abschied*. Ratingen: Henn.
- Klaus, M. (1980). Mädchen in der Hitler-Jugend. In *Die Erziehung zur deutschen Frau* (p. 7). Köln.
- Mager, B. (1971). Arbeitserziehung im Faschismus II Zur Geschichte der Arbeitserziehung in Deutschland. (Teil 2: Von 1900 bis zur Gegenwart. Berlin.
- Miller, G. (1980). Erziehung durch den Reichsarbeitsdienst für die weibliche Jugend (RADvvj). Ein Beitrag zur Aufklärung nationalsozialistischer Erziehungsideologie. In Hrsg. von M. Heinemann, Erziehung und Schulung im Dritten Reich (Teil 2: Hochschule, Erwachsenenbildung, pp. 182-190). Stuttgart.
- Schoenbaum, D. (1968). Die braune Revolution. In *Eine Sozialgeschichte des Dritten Reiches* (p. 203). Köln, Berlin.

References

- Demyanenko, B. (2001). Osvita ta vykhovannya v umovakh totalitaryzmu [Education and training under totalitarianism]. *Nova polityka [New policy]*, 3, 34-36 [in Ukrainian].
- Heinz, Karl. (1971). *Systemanalyse nationalsozialistischer Erziehung: Kontinuität oder Abschied*. Ratingen: Henn.
- Klaus, M. (1980). Mädchen in der Hitler-Jugend. In *Die Erziehung zur deutschen Frau* (p. 7). Köln.
- Mager, B. (1971). Arbeitserziehung im Faschismus II Zur Geschichte der Arbeitserziehung in Deutschland. (Teil 2: Von 1900 bis zur Gegenwart. Berlin.
- Miller, G. (1980). Erziehung durch den Reichsarbeitsdienst für die weibliche Jugend (RADvvj). Ein Beitrag zur Aufklärung nationalsozialistischer Erziehungsideologie. In Hrsg. von M. Heinemann, Erziehung und Schulung im Dritten Reich (Teil 2: Hochschule, Erwachsenenbildung, pp. 182-190). Stuttgart.
- Schoenbaum, D. (1968). Die braune Revolution. In *Eine Sozialgeschichte des Dritten Reiches* (p. 203). Köln, Berlin.

HOBOZASHVILI A.

Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine

PEDAGOGICAL ASPECTS OF THE FORMATION AND ACTIVITIES OF THE UNION OF GERMAN GIRLS AS A COMPONENT PART OF THE HITLER YOUTH

The article highlights the activities of the Union of German Girls, its creation. It was found that since its creation, the Union of German Girls played a key role in the NSDAP's policy of imposing its ideology on young women. The first few girls' organizations under the auspices of the NSDAP appeared as early as 1923 under the name «Hitler Youth Sisters». Their unification into the Union took place only in 1930. Since 1933, the membership of the Union of German Girls has increased to 1,711 people, and in the same year, the organization led by Elisabeth Greiff-Walden became part of the Hitler Youth. The process of formation of local branches of the BDM, as well as the National Socialist Union of Schoolgirls and girls' groups under the wing of the NSDAP women's organization dates back to the 1930s.

Immediately after his appointment as leader of the Imperial Youth in 1933, Baldur von Schirach passed a decree to dissolve or ban competing youth associations. In order to avoid the intervention of the National Socialists, some youth groups went into self-dissolution. Other youth associations were forced under the Hitler Youth and the Union of German Girls, which led to a significant increase in the number of these organizations. According to the Hitler Youth Act of

December 1, 1936, all young men and women of the Third Reich were obliged to be in the ranks of the Hitler Youth and the Union of German Girls, respectively.

From 1934 to 1937, the Union was headed by Trude Mohr, and from 1937 to 1945 by Jutta Roediger.

Keywords: *Union of German Girls, BDM, Adolf Hitler, education, propaganda, xenophobia, Hitler Youth, racism, upbringing*

Стаття надійшла до редакції 12.05.2024 р.

УДК 378.147:61

DOI [HTTPS://DOI.ORG/10.33989/2075-146X.2024.33.309941](https://doi.org/10.33989/2075-146X.2024.33.309941)

ВОЛОДИМИР ГРИНЬ

ORCID: 0000-0001-5894-4416

КАТЕРИНА ГРИНЬ

ORCID: 0000-0002-8759-3560

МИХАЙЛО ДЕЛЬВА

ORCID: 0000-0001-5648-7506

ЛАРИСА ГЕРАСИМЕНКО

ORCID: 0000-0001-9002-3641

ЮРІЙ КОСТИЛЕНКО

ORCID: 0000-0001-9491-2040

Полтавський державний медичний університет

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОЇ ТА МОТИВОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Першочерговою в сучасній вищій медичній школі є проблема покращення якості знань та навичок випускників, як майбутніх фахівців медичної сфери. Введення нових освітніх стандартів передбачає перехід до компетентісно-орієнтованої освіти, коли в результаті інтегрування понять знання-розуміння-навички формуються здатність і готовність до професійної діяльності, що позначаються як компетенції. Автори прагнуть з'ясувати можливість формування якості креативної та мотивованої особистості студентів-медиків на основі традиційних та новітніх підходів. Методи дослідження: аналіз науково-методичних, навчальних літературних джерел та узагальнення власного та університетського досвіду проведення занять. Результати: розширення форм та технологій викладання фундаментальних та клінічних дисциплін спрямоване на формування у студентів професійної мотивації для здійснення їхньої подальшої професійної діяльності, закріплення й конкретизацію отриманих знань та навичок.

Ключові слова: *вища медична освіта, компетентісний підхід, навчальний процес, здобувачі освіти*

Вступ. У сучасному медичному світі виявляються тенденції, які дозволяють говорити про перехід освітньої системи у якісно новий стан. Вища медична школа – це нова високотехнологічна система навчального обладнання, нові навчальні програми, електронні засоби навчання, нові умови реалізації державних освітніх стандартів (Кир'ян, 2016; Горобейко, Дінець, 2022; Гринь, 2024).

Нині у вищій медичній школі нагальним є питання розробки оптимальних способів навчання, що гарантують формування у студентів глибших знань, які дозволять їм якісно виконувати професійну діяльність лікаря. На сучасному етапі розвитку вищої школи першочерговою є проблема покращення якості знань та навичок випускників, як майбутніх фахівців медичної сфери. Введення нових освітніх стандартів передбачає перехід до компетентісно-орієнтованої освіти, коли в результаті інтегрування понять знання-розуміння-навички формуються здатність і готовність до професійної діяльності, що позначаються як компетенції (Макєєв, 2023; Franchuk, 2017; Абдряхімова, Мухаровська, Клебан, Сапон, Калачов, 2020; Гринь, Федорченко, Литовка, 2023). Проте, якщо говорити про оптимальні методи